

SUOJELUESITYKSEN TEKIJÄ

Punavuoriseura ry
Eteläiset kaupunginosat ry

ESITYKSEN KOHDE

Hietalahden huoltoasema-/ravintolarakennus
Hietalahdenranta 6, Helsinki
Kiinteistötunnus: 91-5-2-1
Rakennustunnus: 103075049K

ESITYKSEN SISÄLTÖ

Punavuoriseura ry, Eteläiset kaupunginosat ry. 17.9.2020

Esitystä perustellaan muun muassa sillä, että ympäristöönsä sopiva matala alkuperäisessä käytössä oleva rakennus on harvinainen rantaravintolan ja huoltoaseman yhdistelmä. Arkkitehti Juha Ilosen suunnittelema rakennus perustuu Nesteen järjestämään suunnittelukilpailuun ja se valmistui vuonna 2000. Rakennus olisi harvinainen suojeltujen rakennusten joukossa. Se on harvinainen oman aikakautensa esimerkki innovatiivisesta eri toimitilojen yhdistämisestä sekä rannan ja maiseman huomioimisesta ja palvelee alueen asukkaita ja yhdistyksiä.

Rakennusta uhkaa purkaminen ja korvaaminen seitsemän kerrosta korkealla toimistorakennuksella alueelle suunnitellun toimitilahankkeen vuoksi

KAAVOITUSTILANNE

Alueella on voimassa vuonna 1997 vahvistettu asemakaava, jossa tontti on osoitettu liikerakennuksen korttelialueeksi KL. Huoltamo-/ravintolarakennukseen ei kohdistu suojelumerkintöjä.

Alueella on vireillä asemakaavan muutos. Sen tavoitteena on laajentaa liikekeskustaa ja mahdollistaa toimitilarakentamista ranta-alueelle. Uudisrakentamisen määrä olisi noin 35 000 k-m² ja korkeimmillaan se olisi kahdeksankerroksista. Nykyinen huoltoasema-ravintolarakennus väistyisi uusien rakennusten tieltä.

LAUSUNNOT

Museovirasto 25.10.2021

Lausunnossa kerrataan suojeluesityksen vireille tulo, esityksen pääasiallinen sisältö sekä kaavoitustilanne.

Lausunnon mukaan rungoltaan teräsrakenteinen rakennus on esitelty Arkkitehti lehdessä 2/2001 sekä Teräsrakenne lehdessä 2/2001. Arkkitehti-lehdessä Juha Ilonen toteaa rakennuksen suunnittelun tapahtuneen ympäristön ehdoilla. Pitkänomainen ravintolaosa nousee

altaan reunalle korkeaksi rintamaksi eheyttäen altaan muodostamaa kaupunkitilaa. Telakan rakennukset ja nosturit ovat antaneet muodonannolle lähtökohdan. Rakennuksessa on vaikutteita myös laivojen klassisista piirteistä ja materiaaleista. Teräskonstruktiot viittaavat telakan nosturien metallirakenteisiin. Ilmastointi- ja hissikuilu on puolestaan naamioitu laivan piipuksi. Ravintolan sisustuksen suunnitteli sisustusarkkitehti Jouni Leino.

Museovirasto toteaa, että ravintola ja bensa-asema on asemoitu samaan rakennukseen ja tontille ikään kuin selät vastakkain toisiaan häiritsemättä. Selkärangan kokonaisuudelle muodostaa ravintolasalin takaseinän linja. Kapeana, mutta korkeana ja pitkänä hahmona dominoiva ravintola terasseineen ja suurine lasipintoineen avautuu altaalle, merelle ja telakkamaisemaan. Ravintolaosan korkeutta ja pituutta korostaa katon yli nouseva ja päätyjen ohi ulottuva, kantava teräsrakenteinen seinä ohien päätyjen. Kadun puolella seinäke on vuorattu profiililevyillä umpinaiseksi. Hietalahden laiturin puoleisessa päässä sekä kattoterassin taustalla seinälevyt ovat valoa läpäisevää materiaalia. Seinäkkeen metalliritilän varassa kasvaa köynnöksiä.

Bensa-asema kauppoineen palvelee puolestaan kadunvarren liikennevirtoja. Suuri teräsrakenteinen, v-muotoinen valokatteinen mittarikatos kattaa huoltoaseman pihan ja antaa bensiiniasemalle yksilöllisen ilmeen. Dynaamista katosrakennelmaa kannattelevat teräspilarit ja vetotangot. Myymäläosa on kadulle suljettu, mutta avautuu katetulle huoltamopihalle. Pihaa rajaa rannanpuolella matalien pesuhalli-, varasto- huolto- yms. tilojen rivistö.

Lausunnon mukaan rakennuksen avoimien lasipintojen rinnalla suljetuissa julkisivupinnoissa ja niistä irti olevissa rakenteissa on käytetty muun muassa profiilipeltiä ja metalliritilöitä. Rakennuksen yleisilme on tumman harmaa eri vivahtein lukuun ottamatta keltaista maantasosta katolle nousevaa laivan piippua muistuttavaa rakennusosaa. Ilmava vaikutelma erityisesti meren puolella syntyy rakennuksen ylle kohoavien teräsrakenteiden ja seinien edessä olevien teräksisten terassi-, kaide- ja porraskakennelmien vuoksi.

Ravintolan istuinpaikat on optimoitu veden läheisyyden suhteen. Vesi heijastelee kapean ja pitkänomaisen ravintolasalin takaseinästä. Salin päällä on samanmuotoinen kattoterassi, joka kierreportaineen vertautuu laivan kanteen. Ravintolasali on säilynyt pitkänomaisena ja jakamattomana tilana. Salin edustalla oli alun perin seinästä avattavin markiisein katettu kapea terassialue. Terassin istumapaikkoja on myöhemmin lisätty leveämmälle alueelle ja katettu kiinteällä teräsrakenteisella katoksella. Uusi katos heikentää rakennuksen merenpuoleisen pääjulkisivun yhtenäistä ilmettä. Se katkaisee alakerrasta ylös kattoterassin kaiteena jatkuvan tummanpuhuvan metalliritiläseinämän yhtenäisyyden.

Salin sisustus on edelleen melko pelkistetty, mutta osin muuttunut. Puun värinen lankkulattia, musta kiiltävä kivilaattalattia sekä harmaa rimakatto vaikuttavat alkuperäisiltä. Kattoon upotettujen pistevalaisinten ympyräkehukset on poistettu. Suorakaitein jäsennellyt takaseinä sekä yhdessä nurkkauksessa oleva tulisija ovat nykyisellään valkoiset.

Tilassa leijailleet sateenvarjomaiset riippuvalaisimet on poistettu. Pöytien yllä roikkuu nykyisin teräskupuvalaisimet. Tarjoilutiski sekä salin irtokalustus on muuttunut. Alkuperäiset teräspukijalkaiset, harmaalla kankaalla verhoillut tuolit on vaihdettu valkoisiksi maalattuihin puukalusteisiin. Nykyinen sisustus ei vastaa rakennuksen arkkitehtuuriin samalla tavalla kuin alkuperäinen.

Lausunnossa kuvataan alueen ympäristöä. Se sijoittuu valtakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön läheisyyteen, muttei kuulu siihen. Nykyään Hietalahdenrannan maisematilaa rajaavat muurimaiset kadunvarsirakennusten rivistöt jalustana rakennettu rantaviiva ja välissään avoin yhteys torin ja merenlahden välillä.

Katutilan ja rantamuurien välissä on matalalle rakentamiselle varattu vyöhyke, jolla sijaitsevat suojeluesityksen kohteena oleva huoltoasema- ja ravintola sekä ravintola Merimakasiini altaan vastakkaisella reunalla.

Sinebrychoffin ja Otavan vanhan painon kortteleissa 1980- ja 1990-luvuilla alkanut kehitys on muuttanut Hietalahtea asumiseen ja toimitiloihin painottuvaksi ranta-alueeksi. Sinebrychoffin alue ja palvelut valmistuivat Hietalahdenrannan varrelle 2003. Parhaillaan on rakentumassa läheinen Telakkarannan alue, osin vanhaa rakennuskantaa säilyttäen, mutta suuressa määrin uutta rakentaen. Hietalahden telakka jatkaa kuitenkin edelleen alueen teollisuus-toimintoja. Muutoksista huolimatta alueen merkittävänä ominaisuuksina on säilynyt yhteys mereen sekä avoimet näkymät merenlahdelle ja vastarannoille. Hietalahden alueen tilarakenne ja sommitelma ovat säilyneet varsin hyvin Ehrenströmin 1800-luvun alun asemakaavojen mukaisena. Hietalahdenranta ja Hietalahdenlaituri rakennettiin nykyiseen muotoonsa 2000-luvun alussa. Pohjana toimi 1994 valmistunut ympäristösuunnitelma ja sen mukaan laadittu asemakaava.

Lausunnossa käydään läpi huoltoasemien historiaa. Moottori-ajoneuvojen yleistymisen edellytti bensiininjakelun järjestämistä. Polttoainetta myytiin muun muassa apteekeissa sekä rauta- ja sekatarvakaupoissa. Liiketoiminta kehittyi 1900-luvun alkupuolella nopeimmin Yhdysvalloissa yksityisautoilun voimakkaan kasvun myötä.

Pääteiden varsille alkoi 1910-luvun myötä nousta eri öljy-yhtiöiden asemia omine logoineen. Toiminta laajeni bensiinimyynnistä auton huolto- ja korjauspalveluihin sekä matkustajien taukotarpeisiin. Alkuunsa ilmeeltään sekalaisten asemien yhtiölliseen identiteettiin ja arkkitehtuuriin alettiin kiinnittää yhä enemmän huomiota. Liikenne-ympäristön vauhtiin, dynamiikkaan ja virtaviivaiseen estetiikkaan soveltui hyvin pelkistetyn moderni, funktionalistinen, futuristinen tai koneromanttista art decoa edustavat huoltoasemat.

Katoksista tuli merkittävä tekijä asemien ilmeelle. Suunnittelijoissa oli tunnettuja arkkitehteja tai muotoilijoita. Bensiini- ja huoltoasemia ei ole Suomessa laajemmin selvitetty rakennusperinnön näkökulmasta. Niiden historia liittyy täälläkin luonnollisesti autoistumisen kasvuun, bensiinin jakelun tarpeeseen sekä autojen huoltamiseen. Autoilun historia alkoi Suomessa, kun maahan tuotiin vuonna 1900 ensimmäiset henkilöautot. 1920-luvun alussa maassa oli jo noin 1 800 autoa ja 800 moottori-pyörää. Autoilua edisti tienpidon siirtyminen vuonna 1921 tielain myötä

valtiolle. Sotien jälkeen autokanta alkoi kasvaa vauhdilla 1950-luvulta lähtien, 1970-luvun öljykriisistä huolimatta, heikentyen hetkeksi 1990-luvun lamavuosina. Linja-autoliikennöinti alkoi puolestaan Uudenkaupungin ja Turun välillä 1905. Autojen tekninen kehitys mahdollisti säännöllisen linjaliikenteen kuitenkin vasta 1920-luvun alussa, mutta jo vuoteen 1925 mennessä linja-autojen määrä oli yli 1 300.

Bensiiniä jaettiin aluksi pumpuista ja kioskeista. Jakeluverkosto laajeni autoistumisen ja tiestön kehittymisen myötä. Ensimmäiset bensiini-asetat rakennettiin Tampereelle 1929. Nämä kaksi Bertel Strömmerin suunnittelemaa asemaa toimivat samalla myös linja-autoasemina. Asemilla oli bensiininjakelukatokset ja toisessa myös autonpesutilat. Autojen huolto- ja korjaustoiminnan tultua osaksi bensiininjakelua voidaan puhua jo huoltoasemista.

Bensiinyhtiöt toteuttivat suuren osan maan muistakin ensimmäisistä linja-autoasemista. Linja-autoliikennöitsijäin Liitto ry, bensiinyhtiöt ja taksiautoilijat tekivät yhteistyötä asemaverkon kehittämiseksi. Hämeenlinnaan valmistui niin ikään aivan 1920-luvun lopussa Shell Oy:n huoltoasema, jossa oli odotustila linja-automatkustajille. Toisen linja-autoliikennettä palvelevan aseman rakennutti Nobel-Standard Oy (sittemmin Esso) vuonna 1930.

Linja-autoaseman ja huoltoaseman yhteys on erityinen piirre juuri suomalaisessa liikennerakentamisen historiassa. Varhaisten huoltoasemien arkkitehtoninen muotokieli löytyi klassismin ohella luontevasti funktionalismista. Suomessakin huoltoasema on ollut monelle nimekkäälle arkkitehdille mieluisa suunnittelutehtävä. Asemia ovat suunnitelleet muun muassa Bertel Gripenberg, Aarne Ervi sekä Aarno Ruusuvuori. Yksilöllisestä suunnittelusta alettiin siirtyä 1950-luvun kuluessa tyyppiasemiin. Shellin järjestämän suunnittelukilpailun voittivat arkkitehdit Heikki ja Kaija Sirén, Esson kilpailun puolestaan arkkitehtiopiskelijat Pirkko ja Arvi Ilonen. Matti Suuronen suunnitteli puolestaan 1960–1970-luvuilla futuristiset, lujitemuovista toteutetut huoltoasemat.

Yksilölliseen suunnitteluun alettiin palata 1980-luvun nousukauden myötä. Hietalahden huoltoasema-, ravintola- ja kaupparakennuksen suunnittelun aikaan huoltoasemat olivat murroksessa. Kioskiasetuksen muutoksessa 1997 kumottiin vaatimus myydä tuotteita luukun kautta. Kauppoihin nähden huoltamoiden etuna oli vapaat aukioloajat, joten päivittäistavaroiden myynti nousi niillä huomattavasti kasvattaen asemien tilaohjelmaa. Huoltoasemien ja niihin liittyvien palvelukeskittymien olemus on tähän päivään mennessä jälleen yhdenmukaistunut. Joukossa on kuitenkin Hietalahden aseman tapaan myös yksilöllisiä poikkeuksia. Vastikään kansainvälistäkin huomiota on saanut Pihtiputaan Niemenharjun huoltoasema.

Museovirasto katsoo, että rakennuksella on rakennusperintölain 8 §:n tarkoittamaa paikallista merkitystä. Kutsukilpailun tuloksena suunniteltu rakennus edustaa yksilöllisesti suunniteltuja ja piirteiltään tavanomaisesta poikkeavia huoltoasemia. Se on suunniteltu taitavasti paikkaansa osaksi historiallisesti ja toiminnallisesti moniulotteista ympäristöä. Tapa jakaa rakennus ahtaalla tontilla toiminnallisesti ja sen

myötä arkkitehtonisesti on ansiokas. Rakennus pitkäikäinen korostettuine seinälinjoineen, teräsristikkorakenteineen ja mittarialueen katoksineen on reippaasti paikkansa ottava, mutta samalla ympäristöön sopeutuva (kohta 1: harvinaisuus). Rakennuksen alkuperäinen arkkitehtuuri etenkin ulkoasussa on säilynyt suhteellisen hyvin (kohta 4: alkuperäisyys).

Johtopäätöksenä Museovirasto toteaa, että rakennuksen merkitys on paikallinen eikä siihen liity sisätilaan kohdistuvia suojelutarpeita. Kohteen mahdollinen suojelu on näin ollen luontevinta selvittää alueella vireillä olevan asemakaavamuutoksen yhteydessä.

Helsingin kaupunki 23.11.2020

Kaupunginhallitus toteaa, että vaikka suojeltavaksi esitettävä rakennus edustaa laadukasta arkkitehtuuria ja sillä on rakennustaiteellisia arvoja ei sillä kuitenkaan ole sellaista historiallista merkittävyyttä, joka perustelisi kohteen suojelemista rakennusperintölailla. Rakennus on iältään melko nuori, vain 20 vuotta vanha ja yleisen kulttuuriperintökäsityksen mukaan arvottaminen, jonka perusteella rakennus voidaan suojella, vaatii ajallisesti yleensä useamman vuosikymmenen rakennusajankohdan ja arvottamisen välillä. Rakennuksen suojelutarve tulee selvittää maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti asemakaavoituksen yhteydessä.

Alue on varattu toimitilahankkeen kehittämistä ja toteutusedellytysten jatkoselvittämistä varten. Tämän kehittämisvarauksen mukaan alueelle on tarkoitus tutkia mittavaa toimitilarakentamista, jonka painopiste tulisi todennäköisesti olemaan kyseisellä tontilla ja sen lähiympäristössä. Mikäli alueella vireillä oleva kehittämishanke etenee asemakaavoitukseen, selvitetään kaavoituksen yhteydessä Hietalahdenranta 6:n rakennustaiteelliset arvot sekä arvioidaan mahdollisen purkamisen vaikutuksia kaupunkikuvaan ja ympäristön kulttuuriarvojen säilymiseen. Vaihtokustusten arviointi tehdään osana asemakaavaprosessia. Kulttuuriympäristön vaalimisen tavoitteita arvioidaan suhteessa asemakaavan muihin tavoitteisiin.

BC Real Estate Oy (myöhemmin "BC"), 29.1.2021

Lausunnon antajalla on hallinnassaan maanvuokrasopimuksen perusteella liikerakennuksen korttelialueeksi kaavoitettu tontti (myöhemmin Tontti) osoitteessa Hietalahdenranta 6. BC omistaa tontilla ravintola- ja huoltoasema käyttöön suunnitellun liikerakennuksen. Liikerakennus on rakennettu vuonna 1999. Se on suunniteltu kaupungin tarkassa ohjauksessa, kun sen rakennuttaja voitti tontin maanvuokrasopimuksen perustana olleen suunnittelukilpailun. Liikerakennus on hyvässä kunnossa ja sillä on jäljellä runsaasti elinkaarta. BC on vuokrannut liikerakennuksen Kesko Oyj:lle sekä Nautico Oy:lle sekä osan tontin alueesta Neste Markkinointi Oy:lle.

BC:n näkemyksen mukaan rakennus tulisi suojella kaavalla. Rakennuksen sisätilojen suojelua vastustetaan. Kaavasuojelun tulisi sallia rakennuksen käyttötarkoituksen muuttamisen ja sen johdosta tehtävien muutoksien tekemisen alueen palvelutarpeen kehittymisen mukaisesti esimerkiksi kokonaan ravintolakäyttöön. Kaavasuojelun tulisi kohdistua ainoastaan päärakennukseen ts. kohteen nykykäytössä

välttämättömän autonpesuhalli- ja ulkovarastot pitää voidaan purkaa suojelusta riippumatta.

Rakennuksen teknisiä järjestelmiä tulee voida perus parantaa (esim. energiatehokkuutta parantava perusparantaminen) mahdollisesta suojelusta huolimatta. Lausunnossa pyydetään, että Elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskus sekä Helsingin kaupunki ottavat huomioon kaavoituksen valmistelussa lausunnossa esitetyt asiat sekä antaa BC:lle mahdollisuuden osallistua mahdollisen kaavasuojelupäätöksen valmisteluun

VIEREISTEN KIINTEISTÖJEN KUULEMINEN

Rakennusperintölain 7§:n mukaan ELY-keskuksen on ennen suojelua koskevan päätöksen tekemistä varattava viereisen kiinteistön omistajalle ja haltijalle tilaisuus tulla kuulluksi. Kohde rajautuu Helsingin kaupungin katualueisiin. Helsingin kaupunki on antanut suojeluesityksestä lausunnon.

VASTINEET

Punavuoriseura 22.11.2021

Yhdistykset ovat tutustuneet rakennussuojeluasiassa annettuihin lausuntoihin. Tärkein niistä on museoviraston ansiokas ja asiaan hyvin perehtynyt lausunto.

Suojeltavaksi ehdotettu rakennus sijaitsee vuonna 1997 vahvistetulla asemakaava-alueella. Asemakaava säättää hyvin tarkkaan rakennuksen piirteitä ja ympäristöä. Rakennus perustuu vuonna 1997 järjestetyn arkkitehtuurikutsukilpailun voittoon. Arkkitehti Juha Ilosen suunnittelema päärakennus on lähiympäristöineen ulkonaisesti hyvin säilynyt.

Helsingin kaupunki on edennyt Hietalahden suunnitteluvarauksessa ja valinnut yhden kolmesta suunnitelmavaihtoehdosta, jota nyt valmistellaan Schauman Arkkitehdit Helsinki Oy:ssä. Samanaikaisesti kaupunki laatii alueen asemakaavaluonnosta, joka tulee ennakkotietojen mukaan lautakuntakäsittelyyn vuoden 2022 syksyllä. Asemakaavan tavoitteena on myöntää alueelle 35 000 k-m² rakennusoikeutta, kolmena 7-8 kerroksisena toimitilarakennuksena. Tästä seuraa huoltoasema-/ravintola-rakennuksen purkaminen ja meren merkittävää täyttöä. Meren täyttämistä lisää myös suunnitelma, joka ohjaisi lännestä tulevan liikenteen lahden yli vanhaa ratapenkerettä myöten. Hietalahdesta jäisi jäljelle vain kapea kanava länsireunaan ja lahden merkitys satama-alueena katoaisi. Lisärakentaminen törmää sekä telakan suoja-alueeseen että Suomenlinnan suojavyöhykkeeseen. Helsinki anoo parhaillaan Suomenlinnan suojavyöhykkeen kaventamista ennakoiden näin lisärakentamista Hietalahdessa.

Helsingin kaupunginmuseo ja Museovirasto ovat omalta osaltaan suhtautuneet kaavamuutoksen lähtökohtiin kriittisesti” paikkaan sopimattomana, koska ”alueen väljyys katoaa ja kaupunginäkymät muuttuvat olennaisesti”. Museovirasto katsoo, että ”kohteen mahdollinen suojeleminen on näin ollen luontevinta selvittää vireillä olevan

asemakaavamuutoksen yhteydessä”. Valitettavasti kaupungilla ei ole Hietalahden suunnittelussa mitään tarkoitusta suojella ko. rakennusta eikä sen ympäristöä.

Hietalahden alueella on useita aikaisemmin suojeltuja rakennuksia ja tori, mutta uudessa Telakkarannan rakennuskohteessa vanhoista ja harvinaisista teollisista rakennuksista purettiin suuri osa ja yhden suojelu on asemakaavalla alistettu viiden lisäkerroksen alle. Yhdistykset eivät pidä tätä asianmukaisena rakennussuojeluna. Ennen kaavoitusta suojelutarpeet tulisi tarkemmin selvittää ja valvoa niiden toteuttamista. Kaupunkiympäristön muuttuessa voimakkaasti kaupungin museo on mm. Vantaan Tikkurilassa merkinnyt kulttuuriperintökohteiksi eri vuosikymmeniltä melko uusiakin rakennuksia ja edellyttää näiden suojelutarpeen selvittämistä asemakaavoituksen yhteydessä.

Suojeltavaksi ehdotettu rakennus on valmistunut vasta vuonna 2000. Kestävän kehityksen kannalta rakennuksella tulisi olla vielä paljon elinkaarta jäljellä. Rakennus täyttää IPCC:n ilmastoraportin 2021 edellytykset. Se ei muodosta lämpökuplaa ympäristöönsä vaan sallii matalana rakennuksena merituulten liikkeitä. Kaupunki toimii lyhytnäköisesti ilmastosuojelun näkökulmasta. Huoltoaseman tontilla on 10 pysäköintipaikkaa, jotka voidaan muuttaa sähkölatauspaikoiksi. Kantakaupungissa on pula polttoaineen myynti- ja latauspaikoista, kuljetusalan taukopaikoista sekä veneiden ja laivojen polttoaineen myyntipaikoista. Helsinki ei panosta latausvalmiuteen vaan odottaa, että paikat rakentuvat yksityisesti. Kantakaupungin ahtailta tonteilla ei ole tilaa latauspaikoille eikä vanhojen rakennusten sähkökapasiteetti välttämättä riitä muutostöille.

Huoltoasema/ravintola on osa ainutlaatuista arkkitehtonista Hietalahdenrannan kokonaisuutta, jossa myös museolaivoilla on laituripaikkoja. Laivojen ja veneiden nykyinen sijainti soveltuu hyvin huoltoasema/ravintolan läheisyyteen ja rannan ympäristöön. Rakennus jatkaa palvelujen tuottamista Hietalahdenrannassa, jossa on tuotettu satamapalveluja 1800-luvulta lähtien.

Museovirasto puoltaa Hietalahden kulttuuriympäristön säilyttämistä. Alueen ”yhteys mereen sekä avoimet näkymät merenlahdelle ja vastarannoille” ja alueen tilarakenne ”ovat säilyneet hyvin Ehrenströmin 1800-luvun asemakaavojen mukaisena”. Rannan ympäristöhistoriallisen selvityksen (2020) mukaan ”näkyviä altaalta kohti telakkaa tulee vaalia, jotta visuaalinen yhteys alueen teolliseen, edelleen elävään historiaan säilyy”. Maakuntakaavojen yhdistelmässä alue ”kuuluu kokonaisuudessaan maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön” ja Helsingin yleiskaava 2016 edellyttää alueen ”kulttuuri-, maisema- ja luontoarvojen säilyttämistä”.

Museovirasto arvioi rakennusperinnön suojelulain mukaan, että suojelukohteella on paikallista merkitystä ainakin kahden lakiin (8 §) kirjatun perusteen mukaan: rakennus on harvinainen ja se on säilynyt suhteellisen hyvin alkuperäisessä ulkoasussa. Rakennusta voidaan pitää myös historialliseen paikkaansa sopivana ja omaa aikaansa edustavana. Museoviraston mukaan ”rakennus on harvinainen huoltoaseman ja tasokkaan rantaravintolan yhdistelmä, joka matalana sopii ympäristöönsä erinomaisesti peittämättä näkymiä merelle”.

Helsingin kaupunki on viime aikoina antanut yhä vapaammat kädet erilaisille investoijaryhmille ideoida ja suunnitella kaupungin keskeisiä rakentamiskohteita. Asukkaat ja monet suunnittelun ammattilaiset ovat pettyneitä tavasta, jolla kaupunki kilpailee investoinneista naapurikuntien kanssa arvioiden kaupunkiympäristöään pelkästään lyhytnäköisen talouden näkökulmasta.

Jos suojeltavaksi esitettyä rakennusta ei suojella, näyttää siltä, että Hietalahti menetetään ja sen ainutkertainen miljöö tuhoutuu. Uudenmaan ELY-keskuksen toivotaan panostavan eri aika- ja tyylikausien rakennussuojeluun ajoissa ennen niiden tuhoutumista. Erityisesti pääkaupunkiseudulla on muutostekijöitä, jotka vaativat rajojen asettamista viranomaisten toimesta.

Asemakaava-alueella rakennusten ensisijainen suojeluväline on kaavoitus. Rakennusperintölakia voidaan kuitenkin lain 2§:n 3 momentin perusteella soveltaa asemakaava-alueella, ”jos 1) kohteella on valtakunnallista merkitystä; 2) kohteen säilymistä ja suojelua ei voida turvata maankäyttö- ja rakennuslailla ja sen nojalla annetuilla säännöksillä tai määräyksillä; tai 3) kohteen suojeluun tämän lain mukaisesti on erityisiä syitä asemakaavoitustilanteen vuoksi”.

Minkä tahansa edellä mainitun kohdan täytyminen mahdollistaa rakennusperintölain soveltamisen asemakaava-alueella. Tässä tapauksessa on kyse valtakunnallisesti merkittävästä kohteesta maan pääkaupungissa, historiallisesti arvokkaan Hietalahdenrannan alueella ja sen 200 vuotta vanhan altaan reunalla, useihin suojelukohteisiin liittyen. On myös huomioitava, että asia tulee ratkaista yhdenvertaisuusperiaatetta noudattaen muihin samankaltaisiin kohteisiin verraten.

Helsingin kaupunki on täysin muuttamassa asemakaavaa suunnitteleamalla toimitilakompleksia Hietalahden altaan päälle. Näin ollen suojeluhakemuksella on erityinen syy tulla hyväksytyksi lain edellyttämällä tavalla ja esittämillämme perusteilla. Viittaamme KHO 2892/2014 soveltamiseen asiassa. Yllä olevan perusteella katsomme, että suojeluhakemus täyttää lain 8 §:n 1 mom. edellytykset erityisesti kohtien 1, 3 ja 4 osalta sekä muilta osin kohtien 2 ja 5 osalta.

Allekirjoittaneet hakevat edelleen Hietalahdenranta 6 huoltoasema-/ravintolarakennukselle rakennusperinnön suojelulain mukaista suojelua vedoten Hietalahden kulttuuriympäristön suojelutarpeeseen sekä rakennuksen merkitykseen ympäristössään, jossa se edustaa paikkaan sopivia, alkuperäisiä ja yksilöllisiä piirteitä.

ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUKSEN RATKAISU

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ei määrää Hietalahden huoltoasema-/ravintolarakennusta suojeltavaksi.

Lähtökohdat

Arkkitehti Juha Ilosen suunnittelemaa rakennusta uhkaa purkaminen ja korvaaminen seitsemän kerrosta korkealla toimistorakennuksella alueelle suunnitellun toimitilahankkeen vuoksi. Suojeluesityksen mukaan rakennus sopii ympäristöönsä ja se on harvinainen oman aikakautensa esimerkki innovatiivisesta eri toimitilojen yhdistämisestä sekä rannan ja maiseman huomioimisesta.

Helsingin kaupungin mukaan rakennuksen suojelutarve tulee selvittää maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti asemakaavoituksen yhteydessä.

Rakennuksen omistaja katsoo, että rakennus tulisi suojella asemakaavalla.

Museoviraston mukaan rakennuksen merkitys on paikallinen eikä siihen liity sisätilaan kohdistuvia suojelutarpeita. Museoviraston mukaan suojelukysymys tulee tutkia asemakaavalla.

Perustelut

Rakennusperintölain 2 §:n 2 momentin mukaan rakennusperinnön suojelemisesta asemakaava-alueella sekä alueella, jolla on voimassa rakennuskielto asemakaavan laatimista varten, säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa.

Rakennusperintölain 2 §:n 3 momentin mukaan lakia sovelletaan kuitenkin 2 momentin estämättä myös 2 momentissa tarkoitettulla alueella, jos: 1) kohteella on valtakunnallista merkitystä; 2) kohteen säilymistä ja suojelua ei voida turvata maankäyttö- ja rakennuslailla ja sen nojalla annetuilla säännöksillä tai määräyksillä tai 3) kohteen suojeluun tämän lain mukaisesti on erityisiä syitä asemakaavoitustilanteen vuoksi.

Rakennusperintölain 2 §:n 3 momentin 1 kohdan osalta ELY-keskus toteaa, että huoltoasema- ja ravintolarakennuksella ei ole rakennusperintölain 8 §:n tarkoittamaa valtakunnallista merkitystä. Se ei myöskään sijaitse valtakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä (RKY 2009).

Rakennusperintölain 2 §:n 3 momentin 2 kohdan mukainen suojelu asemakaava-alueella tulee kyseeseen lähinnä sisätilojen suojelun osalta. ELY-keskus katsoo, ettei kohteessa ole sellaisia sisätiloja, jotka tulisi suojella rakennusperintölailla.

Suojeluun ei myöskään ole erityisiä syitä asemakaavoitustilanteen vuoksi (rakennusperintölain 2 §:n 3 momentin 3 kohta), sillä alueella on vireillä asemakaavamuutos ja rakennuksen suojelukysymys voidaan tutkia siinä.

Lopuksi ELY-keskus toteaa, että arvioitaessa suojelukysymystä kokonaisuutena ELY-keskus katsoo, että kohteella ei ole sellaista merkitystä yleisen edun kannalta, että se tulisi suojella rakennusperintölailla.

Sovelletut oikeusohjeet

Laki rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010) §
1,2,3,4,5,7,8,9,10,21

VALITUSOSOITUS

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta **Helsingin hallinto-oikeudelta** kirjallisella valituksella. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen. Valituskirjelmä osoitetaan valitusviranomaiselle ja se on toimitettava valitusajassa Helsingin hallinto-oikeuden kirjaamoon.

Valitusaika

Valitus on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään kolmantenakymmenentenä (30) päivänä päätöksen tiedoksisaantipäivästä, sitä päivää lukuun ottamatta. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, lauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto tai juhannusaatto, valitusaika jatkuu vielä seuraavana arkipäivänä.

Tiedoksisaantipäivän osoittaa tiedoksianto- tai saantitodistus. Sijaistiedoksiannossa päätös katsotaan tiedoksisaaduksi, ellei muuta näytetä, kolmantena päivänä todistuksen osoittamasta päivästä. Virkakirjeen katsotaan tulleen viranomaisen tietoon saapumispäivänä.

Valituksen sisältö

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta, miltä kohdin muutosta haetaan, mitä muutoksia vaaditaan tehtäväksi ja millä perusteilla muutosta vaaditaan.

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero.

Valituskirjelmä on valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitettava.

Valituksen liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätös alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- todistus päätöksen tiedoksisaantipäivästä
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
- asiamiehen valtakirja, jos asiamies ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja.

Valituksen toimittaminen perille

Valituksen voi toimittaa henkilökohtaisesti, postitse maksettuna postilähetyksenä, sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä taikka asiamiestä tai lähettiä käyttäen. Valituksen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Valituksen on saavuttava valitusviranomaiselle virka-aikana ennen 30 päivän valitusajan päättymistä. Sähköisen asiakirjan tulee olla perillä siten, että se on hallinto-oikeuden käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä valitusajan viimeisenä päivänä ennen kello 16.15.

Hallinto-oikeuden kirjaamon virka-aika on maanantaista perjantaihin kello 8.00-16.15.

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa

<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Helsingin hallinto-oikeuden yhteystiedot:

postiosoite: Radanrakentajantie 5, 00520 HELSINKI
käyntiosoite: Tuomioistuimet-talo, Radanrakentajantie 5, HELSINKI
puhelinvaihe: 029 56 42000
telefax: 029 56 42079
sähköpostiosoite: helsinki.hao@oikeus.fi

Oikeudenkäyntimaksu

Muutoksenhakijalta peritään asian käsittelystä Helsingin hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu 260 euroa. Tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Alueidenkäyttöpäällikkö

Brita Dahlqvist-Solin

Ylitarkastaja

Henrik Wager

PÄÄTÖS

Punavuoriseura ry, saantitodistuksella
Eteläiset kaupunginosat ry, saantitodistuksella

LIITTEET

Kartta

TIEDOKSI

Ympäristöministeriö, Rakennetun ympäristön osasto
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu
Helsingin kaupunginhallitus / rakennusvalvonta / Kymp /
kaupunginmuseo
Saxum Nobilis Asset Management Oy / BC Real Estate Yy
Nautico Oy
Kesko Oyj
Neste Oyj

Tämä asiakirja UUELY/10448/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument UUELY/10448/2020 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Wager Henrik 10.12.2021 13:43

Ratkaisija Dahlqvist-Solin Brita 10.12.2021 13:31